

VAKIF ÜNİVERSİTELERİ İLE İŞ BİRLİĞİ YAPILAN ÖZEL HASTANELERDE SUNULAN SAĞLIK HİZMETİNDEN KAYNAKLI TAZMİNAT DAVALARINDA GÖREVLİ YARGI YERİ

Jurisdiction over Compensation Claims Arising from Healthcare Services Provided in Private Hospitals Engaged in Cooperation with Foundation Universities"

Dr. Murat ŞAŞI, Danıştay Tetkik Hâkimi, Orcid: 0000-0001-7942-7880

ÖZ

Ülkemizde sağlık hizmeti, kamu idareleri ve özel sağlık hizmet sunucularınca yürütülmektedir. Tıp ve diş hekimliği eğitiminde, teorik ve pratik eğitim birlikte verilmektedir. Bu eğitimin önemli bir kısmı sağlık uygulama merkezlerinde yani hastanelerde gerçekleştirilmektedir. Vakıf üniversitelerinin tıp ve diş hekimliği fakültelerinde eğitim verilebilmesi için sağlık uygulama merkezinin bulunması gerekmektedir. 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu'na eklenen Ek 15'nci madde ile sağlık uygulama merkezi bulunmayan vakıf üniversitelerinin özel hastaneler ile iş birliği yapmasına ilişkin temel esaslar belirlenmiştir. Yapılan düzenleme uyarınca üniversite öğretim elemanları ile uzmanlık eğitimi alan öğrencilerin eğitim ve araştırma faaliyetleri kapsamında sağlık hizmeti sundukları özel hastane, ilgili üniversitenin sağlık uygulama ve araştırma merkezi olarak kabul edilmektedir. Bu yönüyle özel hastane, resmi bir sağlık kurumuna dönüşmektedir. Özel hastane ise kendi mevzuatına varlık ve faaliyetlerine eş zamanlı olarak devam etmektedir. Kanun koyucunun öngördüğü bu fonksiyonel iş birliği modeli kapsamında sunulan sağlık hizmetinden kaynaklı tazminat davalarının hangi mahkemenin görev alanına girdiği hususunda madde metninde açık bir düzenleme bulunmadığı için görev konusu yargı kararlarıyla belirlenmektedir. Çalışmamızda iş birliği kapsamındaki özel hastanelerde sunulan sağlık hizmetinden kaynaklı tazminat davalarında görevli yargı kolunun belirlenme kriterlerine ilişkin değerlendirme yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Vakıf üniversitesi, iş birliği-afiliasyon, özel hastane, sağlık hizmeti, görevli mahkeme.

ABSTRACT

In our country, healthcare services are provided by both public institutions and private healthcare providers. In medical and dental education, theoretical and practical training are delivered together, with a significant portion of this training taking place in healthcare practice centers, such as hospitals. For medical and dental faculties in foundation universities to offer education, the presence of a healthcare practice center is required. The 15th additional article added to the Law No. 3359 on Basic Health Services outlines the fundamental principles regarding the cooperation between foundation universities lacking healthcare practice centers and private hospitals. According to the regulation, private hospitals where university faculty members and students undergoing specialized training provide healthcare services within the scope of their educational and research activities are considered the healthcare practice and research centers of the respective universities. In this regard, private hospitals effectively transform into official healthcare institutions. However, these private hospitals continue to operate in accordance with their own regulations. Within this functional cooperation model envisioned by the legislator, there is no clear provision in the legal text regarding which court has jurisdiction over compensation claims arising from the healthcare services provided.

Consequently, the determination of jurisdiction is made through judicial decisions. This study evaluates the criteria for determining the competent judicial authority in compensation cases arising from healthcare services provided in private hospitals within the scope of such cooperation.

Key Words: Foundation university, cooperation-affiliation, private hospital, health service, competent court.

GİRİŞ

Tıp fakültesi açabilmek ve sonrasında ise bu fakültelere öğrenci kayıt edebilmek için 2547 sayılı Kanun'un Ek 3. maddesinde öngörülen şartları yerine getiremeyen vakıf üniversitelerinin, tıp fakültesi açma ve öğrenci kayıt etmesini kolaylaştıracak yasal düzenlemeler yapılmıştır. Vakıf üniversitelerinin mülkiyetinde hastane bulunmaksızın özel hastanelerle belli bir süre iş birliği protokolü imzalayarak şartları taşıyan özel hastaneleri vakıf üniversitelerinin eğitim araştırma faaliyetini yürüteceği sağlık uygulama merkezleri olarak kullanmalarına imkân sağlayacak yasal düzenleme, 20.08.2016 tarih ve 6745 sayılı Kanun'un 40'ncı maddesiyle 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu'na Ek 15'inci madde eklenerek gerçekleştirilmiş, vakıf üniversitelerinin ciddi mali yatırım gerektiren hastane edinme süreci zamana yayılmıştır.

Bünyesinde tıp veya diş hekimliği fakültesi bulunmakla birlikte uygulamalı eğitim yapılacak sağlık uygulama merkezi bulunmayan vakıf üniversitelerinin, uygulama merkezi kuruncaya kadar şartları taşıyan özel hastaneler ile iş birliği protokolü yaparak bu eksikliği geçici olarak gidermek amacıyla yapılan yasal düzenleme tek maddeden ibaret olup, uygulama esaslarının Yükseköğretim Kurulunun görüşü alınarak Sağlık Bakanlığınca belirleneceği öngörülmüştür.¹

Uygulamada sıklıkla “afiliasyon” olarak da adlandırılan bir tür kamu-özel iş birliği modeliyle vakıf üniversitelerinin tıp ve diş hekimliği fakültelerinin eğitime devam etmelerinin yanı sıra iş birliği yapılan özel hastanenin III. basamak sağlık kuruluşu olarak kabulüne imkan sağlanarak geri ödeme kapsamında avantajlı hale geldiği iki tarafın da çıkarına dayanan nevi şahsına münhasır atipik bir idari yapılanma ortaya çıkmıştır.

Afiliasyon, yabancı menşeli bir kelime olup, “üyeliğe kabul, evlat edinme, yakın ilişki, bağlanma, birleştirme, bağlama, katma, ekleme, üyelik, intisap, rabıta” gibi anlamlara geldiği

¹ 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanunun Ek 15 maddesi; “Tıp ve/veya diş hekimliği fakültesi bulunan ancak sağlık uygulama ve araştırma merkezi bulunmayan veya sağlık uygulama ve araştırma merkezinde yeterli kapasite ve eğitim altyapısı bulunmayan vakıf üniversiteleri; tıp ve diş hekimliğinde lisans eğitimi, tıp, diş hekimliği ve eczacılıkta uzmanlık eğitimi ile araştırma faaliyetleri için yeterli kapasite ve eğitim altyapısı bulunan özel hastaneler ile bütçeleri ayrı olmak şartıyla iş birliği yapabilir. İlgili üniversite ve özel hastanenin yetkili makamları arasında iş birliği protokolü imzalanır ve Sağlık Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulunun onayıyla uygulamaya konulur.

İşbirliği yapılan özel hastane, üniversite için sağlık uygulama ve araştırma merkezi kabul edilir. Burada fiilen görev yapacak olan üniversite öğretim elemanları, ilgili dekan ve hastane yöneticisinin talebi üzerine rektör tarafından görevlendirilir. Görevlendirilen üniversite personeline kendi mevzuatı uygulanır. İşbirliği yapılan özel hastane, öğretim üyelerinin faaliyetleri ve üniversitenin eğitim ve araştırma işlevleri dışında kendi mevzuatına tabi olmaya devam eder.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Yükseköğretim Kurulunun görüşü alınarak Sağlık Bakanlığı tarafından belirlenir.” şeklinde düzenlenmiştir.

görülmektedir.² Ancak terim olarak “afiliasyon”, güçlerin birleştirilmesi, yardımlaşma, iş, üyelik ve ast-üst ilişkileri bağlamında oluşturulan resmi bir birlikteliği çağrıştırmaktadır.³ Türk Dil Kurumu’na göre iş birliği, “Amaç ve çıkarları bir olanların oluşturdukları çalışma ortaklığı; bir işin birden çok kişi tarafından yapılması için oluşturulan birliktelik” olarak tanımlanmaktadır.⁴

3359 sayılı Kanun’un Ek 15 maddesi kapsamında Vakıf Üniversiteleri ile iş birliği protokolü imzalayan özel hastanelerin hangi statüde olduklarına ilişkin madde metninde net bir belirleme yapılmamıştır. Maddenin ikinci fıkrasında, “İşbirliği yapılan özel hastane, üniversite için sağlık uygulama ve araştırma merkezi kabul edilir.” denilmekle birlikte fıkranın son cümlesinde “İşbirliği yapılan özel hastane, öğretim üyelerinin faaliyetleri ve üniversitenin eğitim ve araştırma işlevleri dışında kendi mevzuatına tabi olmaya devam eder.” Hükmüne yer verilerek iş birliği yapılan özel hastanenin ruhsatı ve tüzel kişiliğinin devam ettiği ve iş birliğinin öğretim üyelerinin faaliyetleri ve eğitim araştırma işlevi ile sınırlı olduğu belirtilmiştir.

17.05.2017 tarihli ve 2274 sayılı Sağlık Bakanlığı Oluru ile Vakıf Üniversiteleri ile Özel Hastanelerin İşbirliği Usul ve Esasları yayımlanmıştır. Madde metninin uygulanmasını göstermek üzere Yükseköğretim Kurulunun görüşü alınarak usul ve esaslar belirlenmiştir. İşbirliği protokolünün süresi 5 yıl olarak belirlenmiş olup, taraflar sürenin bitiminden en az bir yıl önce protokolün sona ereceğini yazılı olarak karşı tarafa bildirmediği takdirde protokol aynı süreyle uzamış kabul edilmektedir (Madde 7).

Yapılan düzenleme ile kendine özgü hibrit diye vasıflandırabileceğimiz belirli süreli bir ilişkiye dayalı özel hukuk tüzel kişiliği ile kamu tüzel kişiliğinin aynı anda aynı mekânda faaliyette bulunduğu istisnai nitelikte idari bir yapılanma örneği ortaya çıkmıştır. Bu yerlerde sunulan sağlık hizmetinden kaynaklanan davaların hangi yargı kolunda çözüme kavuşturulacağı hususu tartışmalı bir alan olarak açıklığa kavuşturulmayı beklemektedir. Çalışmamızda iş birliği protokolü yapılan özel sağlık kuruluşlarında sunulan sağlık hizmetinden kaynaklı tazminat davalarına ilişkin görevli yargı koluna ilişkin değerlendirme yapılacaktır. Bu kapsamda öncelikle vakıf üniversitelerinin hastanelerinin hukuki statüsüne ilişkin bilgi verilecektir.

1. VAKIF ÜNİVERSİTE HASTANELERİNİN HUKUKİ STATÜSÜ

1.1. Vakıf Üniversitelerinin Kendi Mülkiyetindeki Hastanelerin Hukuki Statüsü

Anayasanın “Yükseköğretim Kurumları” başlıklı 130. maddesinin 2. fıkrasında, kazanç amacı güdülmemek kaydıyla kanunda gösterilen usul ve esaslara göre vakıflar tarafından yükseköğretim kurumları kurulabileceği düzenlenmiştir. Aynı maddenin 10. fıkrasında ise vakıflar tarafından kurulan yükseköğretim kurumlarının mali ve idari konular dışındaki akademik çalışmaları yönünden Devlet üniversiteleri ile için Anayasada öngörülen hükümlere tâbi oldukları hususu açıkça düzenlenmiştir.

² Yusuf YÜRÜMEZ, Murat YÜCEL, Bilge ERCAN, “Türkiyede’ki Afiliasyon Modelleri”, Journal of Human Rhythm 2018, Sayı 4, s.38.

³ Sebahattin AYDIN, Afiliasyon (iş birliği) Konusunda Düşünceler: Bir Model Denemesi, https://www.medipol.edu.tr/sites/default/files/document/SD_Dergi_Sayi18-52-53.sayfalar_Sabahattin_Aydin.pdf, Erişim Tarihi:10.09.2024.

⁴ Türk Dil Kurumu Büyük Sözlük, <https://sozluk.gov.tr/>, Erişim Tarihi:10.09.2024.

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'na göre üniversiteler, bilimsel özerkliğe ve kamu tüzelkişiliğine sahip fakülte, enstitü, yüksekokul ve benzeri kuruluş ve birimlerden oluşan bir yükseköğretim kurumudur (Madde 3/1-d). Kanun'un Ek 2. maddesinde, vakıfların kazanç amacına yönelik olmamak şartıyla ve mali ve idari hususlar dışında akademik çalışmalar, öğretim elemanlarının sağlanması ve güvenlik yönlerinden bu Kanun'da gösterilen esas ve usullere uymak kaydıyla yükseköğretim kurumları kurabilecekleri düzenlenmiş olup; Ek 6. maddesinde, kurulacak yükseköğretim kurumunun, Vakıf tüzel kişiliği dışında ayrı bir tüzel kişiliğe sahip olacağı hususu da açıkça düzenlenmiştir.

2809 sayılı Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanununun Ek maddelerinde, vakıflar tarafından kurulan üniversitelerin kamu tüzel kişiliğini haiz olarak kuruldukları açıkça düzenlenmiştir. Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay ve Uyuşmazlık Mahkemesi tarafından verilen kararlarda da vakıf üniversitelerinin kamu tüzel kişisi olduğu hususunda içtihat birliği olduğu görülmektedir.⁵

Kanun koyucu tıp fakültesi açmak isteyen vakıf üniversiteleri için ilgili üniversite mülkiyetinde olacak asgari 200 yatak kapasiteli bir hastaneye ilişkin ön izin belgesi veya bu şartları taşıyan bir hastanenin fakülte kurulmasını müteakip üniversiteye devrini öngören belgelerin mevcut olmasını yeterli görmekle birlikte tıp fakültesine öğrenci kaydı yapılabilmesi için ise vakıf üniversitesinin kendi mülkiyetinde, ruhsatı ve işletme hakkı kendisine ait bulunan yukarıdaki şartları haiz hastanesinin varlığını gösteren belgelerin ibrazını zorunlu kılmıştır (2547 sayılı Kanun Ek Madde 3/1-e).

Vakıf üniversitelerinin kendi mülkiyetinde bulunan sağlık uygulama merkezleri yani tıp fakültesi hastaneleri, ilgili üniversitenin birimi olarak faaliyette bulunmakta ve kamu tüzel kişiliği ile üniversitelere sağlanan katma değer vergisi istisnası ve kurumlar vergisi muafiyeti gibi muafiyet ve istisnalardan, Devlet üniversite hastaneleri ile aynı şartlar dâhilinde faydalanmaktadır.⁶ Gerek kanun koyucu gerekse yüksek mahkemeler tarafından idari ve mali hususlar haricinde Devlet üniversiteleri ile vakıf üniversiteleri arasında bir fark gözetilmemiştir.

Sonuç olarak vakıf üniversitesinin mülkiyetindeki hastanelerinin ilgili vakıf üniversitesinin sahip olduğu kamu tüzel kişiliği altında hizmet sunduğu ve sunulan sağlık

⁵ Anayasa Mahkemesi E.1990/2, K.1990/10, 30.5.1990.

Danıştay 15. Dairesi, E.2013/3397, K.2014/835, 18.02.2014, "K. Üniversitesi Sağlık Merkezinde tedavi gören Y. U.'ın yanlış teşhis ve tedavi sonucu zarar gördüğünden bahisle uğranılan zarar karşılığı toplam 50.000,00-TL manevi tazminatın ödenmesi istemiyle açılan davanın çözümünün idari yargının görevinde bulunduğu..."; Uyuşmazlık Mahkemesi, E. 2012/57, K.2013/213, 05.11.2012, "Vakıf Üniversitesi Hastanesinin kamu hizmetini yürüttüğü sırada kişilere verdiği zararın tazmini istemiyle açılan bu davada, kamu hizmetinin yöntemine ve hukuka uygun olarak yürütülüp yürütülmediğinin, hizmet kusuru veya başka nedenle idarenin sorumluluğu bulunup bulunmadığının saptanması gerekmektedir."

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu E.2014/13-566, K.2015/1339, 13.05.2015, "...davalı hastanenin Anayasa'nın 130, 2547 sayılı yasa ile düzenlenen 5772 sayılı kanunun ek 2. Maddesi kapsamına göre kamu tüzel kişiliğine haiz vakıf üniversitesine bağlı hastane olup kamu hastanesi niteliği taşıdığı... davanın hatalı tedavi ve hizmet kusuruna dayalı oluşan zarardan doğan maddi ve manevi tazminat talebine ilişkin bulunduğu bu kapsamda görevli ve yetkili yargı yerinin adli yargı olmayıp idari yargı olduğu..."

⁶ 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 56 ncı maddesinin (b) fıkrasında; üniversitelerin ve yüksek teknoloji enstitülerinin genel bütçeye dâhil kamu kurum ve kuruluşlarına tanınan mali muafiyetler-istisnalar ve diğer mali kolaylıklardan aynen yararlanacağı, Ek Madde 7'de ise vakıflarca kurulacak yükseköğretim kurumlarının, bu Kanun'un 56 ncı maddesinde yer alan mali kolaylıklardan, muafiyetlerden ve istisnalardan aynen istifade edeceği hüküm altına alınmıştır.

hizmetinden kaynaklanan tazminat davalarının idari yargı mercilerince çözümlenmesi gerektiği hususunda herhangi bir ihtilaf bulunmamaktadır.

1.2. Birlikte Kullanım Protokolü Yapılan Hastanelerin Hukuki Statüsü

Üniversiteler ile hastaneler arasındaki farklı bir iş birliği modeli de 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu'na 30/01/2010 tarih ve 27478 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 5947 sayılı Kanun ile eklenen Ek 9. madde ile düzenlenmiştir. 3359 sayılı Kanunun Ek 9. maddesinde 6354 sayılı Kanunun 8. maddesi ve 6745 sayılı Kanun'un 39. maddesi ile tekrar değişikliğe gidilerek, iş birliği esasları yeniden düzenlenmiştir.⁷ Bu düzenlemelere karşı yapılan iptal başvurusu, yapılan son yasal düzenlemelerin Anayasaya uygun olduğu gerekçesiyle Anayasa Mahkemesince reddedilmiştir.⁸

3359 sayılı Kanun'un ek 9. maddesine 15/11/2018 tarihli ve 30616 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 7151 sayılı Kanun'un 20. maddesi ile 2. fıkradan sonra gelmek üzere iki fıkra daha eklenmiştir.⁹ Madenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar, 04.03.2020 tarihli ve

⁷ "Sağlık Bakanlığı ve bağlı kuruluşlarına ait kurum ve kuruluşlar ile üniversitelerin ilgili birimleri, karşılıklı olarak iş birliği çerçevesinde birlikte kullanılabilir. Ancak, adrese dayalı nüfus kayıt sistemi sonuçlarına göre toplam il nüfusu 750.000'e kadar olan illerde eğitim ve araştırma hizmetleri, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren Sağlık Bakanlığı eğitim ve araştırma hastanesi veya üniversite sağlık uygulama ve araştırma merkezlerinden yalnızca biri tarafından verilebilir. Bu illerde Bakanlık ve bağlı kuruluşları ile üniversiteler, tıp lisans eğitimi ve/veya tıpta uzmanlık eğitimi için ortak kullanım ve iş birliği yapar.

"Birlikte kullanılacak sağlık tesisleri için, Bakanlık ve Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının uygun görüşü alınarak, il valisi ile üniversite rektörü arasında birlikte kullanım protokolü akdedilir.

"Birlikte kullanımdaki sağlık tesislerinde tıpta uzmanlık ve lisans eğitimleri, Sağlık Bakanlığı uzmanlık öğrencilerinin eğitimi de dâhil olmak üzere, ilgili mevzuata göre tıp fakültesi dekanının yetki ve sorumluluğunda yürütülür. Birlikte kullanıma geçilen sağlık tesisleri, Bakanlığın tâbi olduğu mevzuat uyarınca işletilir ve tesis, üniversitenin görüşü alınarak Bakanlıkça atanan başhekim tarafından yönetilir. Birlikte kullanıma geçilen sağlık tesisinin kamu hastane birliği kapsamında olması hâlinde, o tesise ait yönetici görevlendirmeleri kamu hastaneleri birliği mevzuatı çerçevesinde yapılır.

"Birlikte kullanımdaki sağlık tesislerinde fiilen görev yapan personele, üniversite personeli için 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 58 inci maddesinde öngörülen ek ödeme matrahı ve tavan ek ödeme oranları, Bakanlık ve bağlı kuruluşları personeli için ise 4/1/1961 tarihli ve 209 sayılı Sağlık Bakanlığına Bağlı Sağlık Kurumları ile Esenlendirme (Rehabilitasyon) Tesislerine Verilecek Döner Sermaye Hakkında Kanunun 5 inci maddesinde öngörülen ek ödeme matrahı ve tavan ek ödeme oranları esas alınarak Bakanlığın tâbi olduğu ek ödeme mevzuatı doğrultusunda ek ödeme yapılır.

"Birlikte kullanılan sağlık tesisinde görev yapan personelin disiplin ve tüm özlük işlemleri kadrosunun bulunduğu kurumun ilgili mevzuatına göre yürütülür.

"Üniversite tarafından, birlikte kullanılan kurum ve kuruluşlarda görevli personelin profesör ve doçent kadrolarına atanabilmesi için Bakanlığa ve bağlı kuruluşlarına ait eğitim görevlisi kadroları da kullanılabilir.

"Bakanlık ve üniversiteler, birlikte kullanım dışında döner sermayesi ve kurumları ayrı ve bağımsız olmak suretiyle eğitim, sağlık hizmeti üretimi, araştırma ve kamu sağlığını geliştirme gibi alanlarda iş birliği yapabilirler. İşbirliği yapılacak hususlarda Bakanlık ve Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının uygun görüşü alınarak, il valisi ve üniversite rektörü arasında protokol akdedilir.

"Birlikte kullanım ve iş birliğine ilişkin usul ve esaslar ile ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde döner sermaye gelirlerinden personele yapılacak ek ödemelere ilişkin diğer hususlar Maliye Bakanlığının uygun görüşü alınarak Sağlık Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulu tarafından müştereken çıkarılacak yönetmelikle belirlenir."

⁸ Anayasa Mahkemesi, E.2012/103, K.2013/105, 03.10.2013; Anayasa Mahkemesi E:2016/181, K:2018/111, 20.12.2018.

⁹ "Birlikte kullanıma konu sağlık tesisleri için bu maddede belirtilen esaslar çerçevesinde birden fazla üniversite ile de protokol yapılabilir. Birlikte kullanımdaki hastane tarafından üniversitenin tıp fakültesi ve dış hekimliği fakültesi öğretim elemanları ve bunların kadrosunda bulunan öğretim elemanı dışındaki diğer personelle, ilgili fakülte dekanının görüşü alınarak, yürütülecek hizmetlere ilişkin en fazla üç yıl süreli ayrı ayrı sözleşme imzalanabilir. Bu fakültelerin dışındaki üniversite personeli ile de rektörün görüşü alınarak sözleşme yapılabilir. Bu sözleşmelerde, sunulacak hizmetin niteliği, performans hedefleri ve süresi yer alır. Öğretim elemanlarıyla yapılan sözleşmelerde mezuniyet öncesi ve mezuniyet sonrası eğitim ile bilimsel çalışmalara ilişkin yetki ve

31058 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Sağlık Bakanlığına Ait Kurum ve Kuruluşlar İle Devlet Üniversitelerinin İlgili Birimlerinin Birlikte Kullanımı İle İşbirliği Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik ile belirlenmiştir.

Kanunda üniversiteler ile Sağlık Bakanlığına ait kurumlar arasında yapılacak iş birliği “birlikte kullanım” olarak tanımlanmış olup, üniversitelerin vakıf veya devlet üniversitesi olmasına ilişkin bir ayrıma gidilmemiştir. Yönetmelikte yapılan düzenlemede ise Sağlık Bakanlığına ait kurumlar ile üniversiteler arasındaki iş birliğinin Devlet üniversiteleri ile sınırlı tutulduğu görülmektedir. Yönetmelik ile Devlet tüzel kişiliği altında faaliyet gösteren Sağlık Bakanlığına bağlı hastaneler ve sağlık kuruluşları ile ayrı bir kamu tüzel kişisi olan Devlet üniversitelerinin birlikte sağlık hizmeti sunmalarına ilişkin usul ve esaslar belirlenmiş, vakıf üniversiteleri kapsam dışında bırakılmıştır.

Düzenleme ile iki kamu tüzelkişisinin iş birliği yaparak eğitim araştırma faaliyetleri ile sağlık hizmetini aynı mekânda sunacakları bir iş birliği modeli geliştirilmiştir. İki kamu tüzel kişisinin birlikte sunduğu kamu hizmetinden kaynaklanan tazminat davalarının idari yargı yerinde çözümlenmesi gerektiği noktasında bir duraksama bulunmamakla birlikte, bu tür davaların her iki idarenin birlikte husumetiyle görülmesi gerektiği de göz önünde bulundurulması gereken önemli bir husustur.

1.3. Vakıf Üniversiteleriyle İşbirliği Protokolü Yapılan Özel Hastanelerin Hukuki Statüsü

3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanunun Ek 15 maddesinde yapılan düzenleme ile tıp fakültesi bulunan fakat sağlık uygulama merkezi bulunmayan vakıf üniversitelerinin, yeterli kapasite ve eğitim altyapısı bulunan özel hastaneler ile iş birliği yapabileceği düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre vakıf üniversiteleri ve özel hastaneler bütçeleri ayrı olmak kaydıyla yetkili makamların imzasıyla iş birliği protokolü imzalayabilecektir. İmzalanan protokol, YÖK ve Sağlık Bakanlığının onayı ile yürürlüğe konulmaktadır.

Bu düzenleme uyarınca, iş birliği protokolü imzalanan özel hastane, üniversite için sağlık uygulama ve araştırma merkezi olarak kabul edilmekte, hastanede görevlendirilecek öğretim elemanları, ilgili özel hastanenin yöneticisinin ve dekanın talepleri üzerine rektör tarafından görevlendirilmektedir.

Düzenleme uyarınca iş birliği yapılan özel hastane, öğretim üyelerinin faaliyetleri ve üniversitenin eğitim ve araştırma işlevleri dışında kendi mevzuatına göre faaliyette bulunmaya devam etmektedir. Maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esasların YÖK’ün görüşüne istinaden Sağlık Bakanlığı tarafından belirleneceği hüküm altına alınmıştır.

Bu düzenleme ile özel hukuk tüzel kişisi ile kamu tüzel kişisinin aynı anda sağlık hizmeti sunduğu bir yapı ortaya çıkmıştır. Özel hastane kendi ruhsatı dâhilinde kendi personeli eliyle sağlık hizmeti sunarken, vakıf üniversitesi görevlendirdiği öğretim elemanları, tıp veya diş hekimliği fakültesi öğrencileri ile uzmanlık eğitimi alan doktor ve diş hekimlerinin, özel

sorumluluklar ayrıca belirtilir. Süresi biten sözleşmeler yenilenebilir. Sözleşme bitim tarihinden bir ay önce tarafların aksine yazılı bildirimi yoksa sözleşme kendiliğinden birer yıllık sürelerle uzar.

Üniversitelerin sağlık uygulama ve araştırma merkezleri ile ağız ve diş sağlığı uygulama ve araştırma merkezlerinin uygulamaları üniversiteler tarafından işletilen hastanelerde ve sağlık tesislerinde veya üniversitelerin birlikte kullanım protokolü imzaladığı hastanelerde veya sağlık tesislerinde yapılabilir.”

hastane personeli ile birlikte çalışmak durumunda kaldıkları, özel ve kamu iş birliği kapsamında atipik bir yapılanma ile sağlık hizmeti sunulmaktadır.

Özdemir ve Seçkin, “...özel hastaneler ile vakıf üniversite iş birliğinin kamu hizmetinin klasik görülüş usulleri dışında, kamu hizmetini kendine özgü yeni bir görülüş usulü olarak”¹⁰ olarak nitelendirmekte ve sağlık hizmet sunumu yönünden, iş birliği yapılan hastanenin üniversite hastanesi statüsünde bulunduğunu belirtmektedirler.¹¹

Bu kapsamda sunulan sağlık hizmetinin tâbi olduğu hukuki rejimin belirlenmesi, bu hizmetten faydalanan kişilerin açacakları davaların hangi yargı kolunda çözüleceği hususunu da açıklığa kavuşturacak olması nedeniyle önemli bir hukuki olgu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yataklı Tedavi Kurumları İşletme Yönetmeliğine göre eğitim ve araştırma hastaneleri, öğretim, eğitim ve araştırma yapılan uzman ve yan dal uzmanların yetiştirildiği genel ve özel dal sağlık kurumlarıdır (Madde 5/1-e). Sağlık Hizmet Sunucularının Basamaklandırılmasına Dair Yönetmeliğe göre ise vakıf üniversitelerine ait hastaneler doğrudan üçüncü basamak olarak belirlenmiş olup (Madde 7/4) Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği 10 Şubat 2022 tarihinden önce vakıf yükseköğretim kurumlarıyla iş birliği protokolü bulunan özel hastaneler ise, bu protokollerde belirlenen sürelerin sona ermesi ve yükseköğretim kurumuyla eğitim-öğretim faaliyetine ilişkin iş birliği ile eğitim-öğretim faaliyetinin bitiminde bu Yönetmelik hükümlerine göre basamaklandırılır (Geçici Madde-1).

Sosyal Güvenlik Kurumu Sağlık Uygulama Tebliğinin 1.4 maddesinde ise sağlık hizmet sunucuları geri ödeme kuralları bağlamında basamaklandırılmıştır. Tebliğde vakıf üniversitelerinin hastaneleri üçüncü basamak resmi sağlık hizmet sunucusu olarak belirlenmiş ve bu kurumlara (U2) kodu verilirken, Devlet üniversite hastanelerine ise (U1) kodu verilmiştir (Madde 1.4.3.A). Bu belirleme uyarınca özel hastaneler ile iş birliği protokolü imzalayan vakıf üniversiteleri, Sağlık Uygulama Tebliği (SUT) ile üniversitelere tanınan daha geniş kapsamlı ve artırımlı geri ödeme imkânından faydalanabilmekte olup, bu duruma ilişkin iki örneğe dipnotta yer verilmiştir.¹² SUT açısından vakıf üniversiteleri ile sözleşme imzalayan özel hastaneler, hizmetin özel hastanenin veya üniversitenin kadrosunda yer alan sağlık personeli tarafından sunulup sunulmadığı dikkate alınmaksızın resmi sağlık kurumu olarak kabul edilmektedir.

Konuya ilişkin Uyuşmazlık Mahkemesinin kararında, SGK ile vakıf üniversitesiyle iş birliği yapılan özel hastane arasında sağlık hizmet sunumuna ilişkin yapılan sözleşmenin idari

¹⁰ Halit Eyüp ÖZDEMİR ve Sinan SEÇKİN, Vakıf Üniversiteleri ile Özel Hastaneler Arasında İşbirliğinin Hukuki Rejimi, İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 7 (1), Bahar 2020, s. 140.

¹¹ H. ÖZDEMİR ve S. SEÇKİN, 2020, s.147.

¹² SUT 2.2.1.B-1-9-c) Sağlık Bakanlığına bağlı eğitim ve araştırma hastaneler, Tıp Fakülteleri Bulunan Devlet Üniversiteleri Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezleri, Tıp Fakülteleri Bulunan Vakıf Üniversiteleri Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezleri tarafından SUT eki EK-2/A-2 Listesinde yer alan işlemler, işlem puanlarına %10 oranında ilave edilerek faturalandırılır.

2.2.2.A-5 Sağlık Bakanlığına bağlı eğitim ve araştırma hastaneler, Tıp Fakülteleri Bulunan Devlet Üniversiteleri Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezleri, Tıp Fakülteleri Bulunan Vakıf Üniversiteleri Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezleri tarafından yapılan SUT eki EK-2/C Listesinde yanında (*) işareti olan işlemler, listede belirtilen puanlara %30 ilave edilerek faturalandırılır.

sözleşme olduğu ve sözleşmenin feshinden kaynaklı davanın da idari yargı yerinde çözülmesi gerektiği belirtilmektedir.¹³

Vakıf üniversitelerinin eğitim-öğretim faaliyetlerini icra ettiği özel hastanelerde gerek tıp/dişhekimliği fakültelerindeki öğrenciler gerekse uzmanlık eğitimi alan doktor ve dişhekimleri de görev yapmaktadır. Uzmanlık eğitiminin usul ve esasları 03.09.2022 tarih ve 31942 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Tıpta ve Diş Hekimliğinde Uzmanlık Eğitimi Yönetmeliği ile düzenlenmiştir. Bu kapsamda uzmanlık eğitimi alan doktor ve dişhekimleri alanlarında araştırma ve uygulama yapan kişilerdir (Madde 11).

Günümüzde sağlık hizmetleri, ekip çalışmasına ve etkili iletişime dayanan sağlık profesyonellerinden oluşan ekipler tarafından sunulmaktadır, ekip çalışması, sağlık hizmetlerinin doğasından kaynaklanmaktadır ve bu çalışmanın etkililiği sunulan sağlık hizmetinin üzerinde doğrudan etkiye sahiptir.¹⁴ Sağlık hizmet sunumunda ekip çalışması çoğu durumda bir seçenek olmaktan çıkıp bir zorunluluk halini almaktadır.¹⁵

Sağlık hizmeti yapısı itibariyle ekip çalışmasına dayalı sunulan bir hizmettir ve bu ekipler yatay ve dikey hiyerarşi içinde hareket eden sağlık personelinin oluşmaktadır. Örneğin ameliyat gerçekleştiren ekip aynı unvana sahip doktorlar ile bu kişilere ameliyat esnasında destek ve yardımcı olan sağlık personelinin oluşabileceği gibi, ast-üst ilişkisine sahip doktorlar ve destek personelinin de oluşabilmektedir. İşbirliği yapılan özel hastane kadrosunda bulunan personel sağlık hizmeti sunumunda vakıf üniversite personeli yani kamu görevlileri ile kamu sağlığı hizmeti sunan kamu görevlilerinden oluşan ekiplerin içinde yer alabilmektedir. Bu ekipler tarafından sunulan sağlık hizmetinden kaynaklı tazminat davalarının hangi yargı kolunda görüleceği hususu yargı kararları ve İdare Hukukunun temel ilkeleri bağlamında tartışılacaktır.

Yukarıda da yer verildiği üzere, vakıf üniversitelerinin kamu tüzel kişisi olması, kendi tesislerinde sundukları sağlık hizmetinden kaynaklı davaların idari yargı yerlerinde görülmesi gerektiği hususunda yargı mercileri arasında bir görüş birliği bulunduğu görülmektedir.

3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanununun Ek 15 inci maddesinde yer alan ***“İşbirliği yapılan hastane, üniversite için sağlık uygulama ve araştırma merkezi kabul***

¹³ Uyuşmazlık Mahkemesi, E.2017/798, K.2018/29, 29.01.2018, “Afiliye, bağlantılı anlamına gelmekte olup, Tıpta sıkça kullanılan kelimelerden biridir. Olayda davacı şirkete ait Özel Medikal Park İzmir Hastanesinin, vakıf üniversitesi olarak faaliyet gösteren İzmir Üniversitesi Tıp Fakültesi ile afiliye olduktan sonra davaya konu protokolün imzalandığı belirlenmiştir. Kamu hizmetinin yürütülmesi için ihtiyaç duyulan mal veya hizmet temini sırasında, "idarede kanunilik" ilkesi gereğince idarenin belirli usul ve esaslara uyması zorunlu olup; işin sözleşmeye bağlanmasından önce geçen bu süreçte tesis edilen işlemlerin, kamu gücüne dayalı, re'sen ve tek yanlı olması nedeniyle idari işlem niteliğini taşıması karşısında, yargısal denetiminin idare hukuku ilkelerine göre idari yargı yerlerince yapılacağı tartışmasıdır. İdari sözleşme, idarenin kamusal yetkisine dayanarak, kamu hizmeti gerekleri ve kamu yararı nedeniyle yaptıkları sözleşmelerdir. Bunlar idarenin ayrıcalıklı ve üstün, hak ve yetkilerini içerirler. İdare, bu sözleşme hükümlerinde tek yanlı değişiklik yapabilir ya da sözleşmenin feshine gidebilir, Bu nitelikte olmayan diğer sözleşmeler ise, genelde özel hukuk alanında, özel hukuk kurallarına göre düzenlenir. Mevcut uyuşmazlıkta, taraflar arasında imzalanan protokolde yer alan şartlara ilişkin bir değişiklik bulunmadığı gibi, şartların değişikliğinden kaynaklanan bir feshin de söz konusu olmadığı görülmektedir. Ayrıca idare sözleşme ile tek taraflı değişiklik yapma hakkını elde etmiştir. Bu durumda protokolün idari sözleşme vasfında olduğu tartışmasıdır. Bu sebeple taraflar arasındaki idari nitelikteki sözleşmenin uygulanmasından doğan uyuşmazlığın idari yargı yerinde çözülmesi gerekmektedir.”

¹⁴ Meltem SAYGILI ve Özlem ÖZER, “Sağlık Çalışanlarında Ekip Çalışması Tutumlarının İncelenmesi” Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi, Yıl: 2020, Cilt: 11, Sayı: 27, Syf. 444.

¹⁵ M. SAYGILI ve Ö. ÖZER, 2020, s.444.

edilir.” hükmüne aynı şekilde 17.05.2017 tarihli ve 2274 sayılı Sağlık Bakanlığı Oluru ile belirlenen Vakıf Üniversiteleri ile Özel Hastanelerin İşbirliği Usul ve Esaslarda da yer verilmiş, fakat bu konuya ilişkin detaylı bir düzenleme yapılmamıştır. Örneğin birlikte çalışan sağlık ekiplerinde idari veya mali sorumluluğun ne şekilde belirleneceğine ilişkin bir düzenlemeye, gerek kanunda gerekse düzenleyici işlemde yer verilmemiştir. “İşbirliği yapılan hastane, öğretim üyelerinin faaliyetleri ve üniversitenin eğitim ve araştırma işlevleri dışında 27/3/2002 tarihli ve 24708 sayılı Özel Hastaneler Yönetmeliği hükümlerine tabidir.” şeklindeki düzenleme ile genel bir belirleme yapılması yoluna gidilmiştir (Madde 5/3).

Ortada kamu görevlileri ve özel hukuk tüzel kişisi çalışanlarını müşterek çalışmasıyla sunulan bir sağlık hizmeti bulunmaktadır ve özel hastane çalışanlarınca kamu görevinin acil bir durumdan ve zorunluluktan kaynaklı olarak geçici bir süre üstlenilmesi yani fiili memur durumu da söz konusu değildir. Eksikleri olmakla birlikte yasal dayanağı olan bir iş birliği çerçevesinde sınırları belirsiz bir şekilde düzenlenmiş ortaklaşa sunulan bir kamu hizmeti söz konusudur.

Vakıf üniversiteleri ile iş birliği yapılan özel hastaneler, Uyuşmazlık Mahkemesinin bir kararında kamu tüzel kişisi olarak kabul edilmemekte,¹⁶ diğer bir kararında ise kamu tüzel kişisi olarak kabul edilmektedir.¹⁷ Bu konuda Yargıtay’ın içtihadının daha tutarlı olduğu görülmektedir. Yargıtaya göre vakıf üniversiteleri ile iş birliği protokolü imzalayan özel hastaneler kamu hastanesi olarak kabul edilmekte ve bu hastanelerde üniversite kadrosunda

¹⁶ Uyuşmazlık Mahkemesi, E.2021/490, K.2021/678, 27.12.2021, “Vakıf üniversiteleri, devlet tarafından, kanunla ve kamu tüzel kişisi olarak kurulmaktadır. Kanunla kurulma zorunluluğunun doğal sonucu olan “kamu tüzel kişiliği” niteliği, üniversitelerin yapısına has bir özellik olduğundan, vakıflar tarafından kurulan üniversitelerin ve bu üniversitelere bağlı kurumların, örneğin tıp fakültesi veya araştırma hastanelerinin de kamu tüzel kişiliğine sahip olduğu açıktır. Bununla birlikte, vakıf üniversitelerine bağlı olmaksızın bir protokol kapsamında “bütçeleri ve iç mevzuatları ayrı” olacak şekilde özel hastanelerle iş birliği sürecindeki olası hukukî durumun ayrıca ele alınması gerekmektedir.

Davalı şirket bünyesinde faaliyet gösteren özel hastanenin vakıf üniversitesi statüsündeki İstanbul M. Üniversitesine bağlı bulunmadığı, kamu tüzel kişiliği niteliğini haiz olmadığı, özel hukuk tüzel kişisi olduğu ve adı geçen vakıf üniversitesi ile arasındaki iş birliği protokolünün özel hastanedeki sağlık hizmetini tek başına “kamu hizmeti” niteliğine dönüştürmeyeceği...”

¹⁷ Uyuşmazlık Mahkemesi, E.2019/895, K.2020/311, 28.05.2020, “...davalı hastanenin Anayasa’nın 130, 2547 sayılı yasa ile düzenlenen 5772 sayılı kanunun ek 2. Maddesi kapsamına göre kamu tüzel kişiliğine haiz vakıf üniversitesine bağlı hastane olup kamu hastanesi niteliği taşıdığı, davacı vekilinin talebinde davalı İstanbul A. Üniversitesi M. sağlık hizmetleri aleyhine M. P. hastanesinde yapılan ameliyat sonrasında gelişen tedavi aşaması sırasında özen ve dikkat yükümlülüğünün ihlali nedeni ile 1.000,00-TL maddi ve 100.000,00-TL manevi tazminat talebine ilişkin olup hizmet veren davalı İstanbul Aydın Üniversitesi M. P. hastanesinin vakıf üniversitesine bağlı olup kamu hizmeti verdiği,

İdari rejime dayalı olarak düzenlenmiş bulunan Türkiye’nin idari yapısında, kamu tüzel kişiliği idari yargının görev alanının belirlenmesinde kullanılan ölçütlerden birisidir. Kamu tüzel kişilerinin kuruluş amacı kamu yararı, faaliyet konuları ise kamu hizmetidir. Bu bağlamda, Kamu Tüzel Kişileri, özel hukuk tüzel kişilerine nazaran üstün ve ayrıcalıklı kamu gücüne sahiptirler ve tek taraflı işlemlerle yeni hukuki durum yaratabilirler. Bu nedenle de kamu hukukuna tabidirler.

Dosyanın incelenmesinden davacının, ... Hastanesi’nde 21.12.2017 tarihinde yapılan ameliyat ve sonrasında, gerek tam gerekse tedavi aşamasında yüksek özen ve dikkat yükümlülüğünün ihlal edilmesi sebebiyle tekerlekli sandalyeye mahkum olduğu ileri sürülerek; oluşan zararlara karşı fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak kaydıyla, şimdilik 1000 TL maddi ve 100.000 TL manevi tazminatın, haksız fiil tarihinden itibaren işleyecek olan yasal faiziyle davalılardan tahsili istemiyle dava açtığı anlaşılmıştır.

Bu duruma göre, Vakıf Üniversitesi Hastanesinin kamu hizmetini yürüttüğü sırada kişilere verdiği zararın tazmini istemiyle açılan bu davada, kamu hizmetinin yönetimine ve hukuka uygun olarak yürütülüp yürütülmediğinin, hizmet kusuru veya başka nedenle idarenin sorumluluğu bulunup bulunmadığının saptanması gerekmektedir. Bu hususların saptanması ise idare hukuku ilkelerine göre yapılabileceğinden, 2577 sayılı Yasa’nın 2. maddesinin 1. fıkrasının (b) bendi kapsamında bulunan tam yargı davasının görüm ve çözümünde idari yargı yerleri görevlidir.”

görev yapan sağlık personeli tarafından sunulan sağlık hizmetinden kaynaklanan tazminat davalarının idari yargı yerlerince çözülmesi gerektiği yönünde karar verilmektedir.¹⁸

Hukuki statü olarak vakıf üniversitelerinin iş birliği yaptığı özel hastaneler, üniversitelerin eğitim ve öğretim faaliyeti kapsamında sunulan sağlık hizmeti bağlamında ilgili üniversitenin bir birimi olarak kabul edilmekle birlikte, bütçe ve karar alma süreçleri itibarıyla organik anlamda klasik bir idari birim olmadığı gibi tümüyle özel hukuk tüzel kişisi olarak da değerlendirilebilecek bir yapıda olmayan sağlık hizmetinin özel hukuk tüzel kişisi ve kamu tüzel kişisi tarafından aynı anda ve aynı mahalde sunulduğu kendine özgü bir kamu-özel iş birliği modelidir. Bu iş birliği, üniversite ve özel hastanenin karşılıklı faydalarının söz konusu olduğu düşük entegrasyonlu bir birlikteliktir.¹⁹

Bu birliktelik kapsamında sunulan sağlık hizmetinden kaynaklanan tazminat davalarında görevli yargı kolunun belirlenmesi meselesinde, ilk olarak hizmeti sunan kişilerin belirlenmesi ve ona göre görevli yargı kolunun saptanması gerektiği ileri sürülebilirse de ekip halinde sunulan sağlık hizmetinde, zarar gören kişinin kendisinin veya yakınının tedavi sürecine katılan sağlık personelinin özel hastanenin mi yoksa vakıf üniversitesinin mi personeli olduğunu belirlemesi beklenmektedir ki; böyle bir yaklaşım daha dava açılmadan zarar görenin hak arama sürecini oldukça güçleştiren bir mesele olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çalışmanın ikinci bölümünde bu neviden uyuşmazlıklarda görevli yargı yerinin belirlenmesine ilişkin temel ilkelere değinilecektir.

2. İŞ BİRLİĞİ YAPILAN ÖZEL HASTANELERDE SUNULAN SAĞLIK HİZMETİNDEN KAYNAKLI UYUŞMAZLIKLARDA GÖREVLİ YARGI YERİ

2.1. Yargı Kolunun Belirlenmesinde Uygulanan Ölçütler

Yargı kolunun belirlenmesine ilişkin olarak ilgili kanunda açıkça bir belirlene yapılmamışsa uyuşmazlığın çözümünde görevli olan yargı yeri içtihat yoluyla belirlenmektedir.

¹⁸ Yargıtay 4. Hukuk Dairesi, E.2021/22367, K.2022/6606, 31.03.2022, “davacının uzun süre davalı şirket tarafından işletilen Özel M. M. Hastaneler Kompleksi adlı Hastanede akciğerleriyle ilgili (Koah) tedavisi gördüğünü, bu tedavisi devam ederken 3-4 ay geçmeyen ishal şikâyeti üzerine Gastroenteroloji servisine gönderildiğini, Gastroenteroloji bölümündeki davalı doktor Doç. Dr. ... tarafından muayene edilerek kolonoskopi yapılmasına karar verildiğini, Koah hastası olduğu ve ayrıca kalp yetmezliği yaşadığı davalı Hastane kayıtlarında yer aldığı gibi, konuyla ilgili olarak davalı Dr. ...'un da bilgilendirildiğini, davalı doktor tarafından 18/09/2017 tarihinde yapılan kolonoskopi işlemi sırasında gerekli dikkat ve özeni gösterilmemesi nedeniyle müvekkilin bağırsağının yırtıldığını ve işleme son verildiğini, kolonoskopi sırasındaki dikkatsizlik ve özensizlik yüzünden bağırsağı yırtılan müvekkilin komaya girdiğini, hemen başka bir ekip tarafından ameliyata alındığını, yırtılan bölümün dikildiğini, davalıların dikkatsiz ve özensiz iş ve işlemleri nedeniyle mağduriyet yaşadığını belirterek 5.000,00 TL maddi tazminat ile 300.000,00 TL manevi tazminat olmak üzere toplam 305.000,00 TL'nin 18/09/2017 tarihinden itibaren işleyecek faizi ile birlikte davalılardan müştereken ve müteselsilen tahsiline karar verilmesini istemiştir.

Davalılar vekili; davalı hastanenin vakıf üniversitesi hastanesi olup görevli yargı yerinin idari yargı yeri olduğunu, diğer davalının ise anılan hastanede öğretim üyesi olduğunu ve aleyhine şahsi dava açılmayacağından anılan davalı yönünden de davanın pasif husumet yokluğu nedeniyle davanın reddine karar verilmesi gerektiğini savunmuştur.

İlk Derece Mahkemesince; davalı hastanenin kamu hastanesi olduğu, davalı doktorun ise kamu görevlisi olup Anayasa'nın 129/5. maddesi ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 13/1. maddesi gereğince; kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken kusurlu eylemleri nedeniyle oluşan zararlardan doğan tazminat davalarının, kendilerine rücu edilmek kaydıyla ve yasa da gösterilen koşullara uygun olarak idare aleyhine açılabileceği, gerekçesiyle davalı İstanbul M. Üniversitesi M. M. Hastaneler Kompleksine açılan davanın yargı yolu nedeniyle görev hususu yönünden reddine...” ilişkin karar onanmıştır.

¹⁹ Y. YÜRÜMEZ, M. YÜCEL, B. ERCAN, 2018, s. 43.

Uyuşmazlık Mahkemesi başta olmak üzere Yargıtay ve Danıştay tarafından geliştirilen ölçütler kullanılarak uyuşmazlığın adli veya idari yargının görevinde olup olmadığına mahkemelerce karar verilmekte, nihai olarak ise Uyuşmazlık Mahkemesi tarafından görevli yargı yerine ilişkin belirleme yapılmaktadır. Bu belirleme yapılırken iki temel ölçüt üzerinden değerlendirme yapılmaktadır. Bunlar kamu gücü ölçütü (hakimiyet tasarrufu-temşiyet tasarrufu) ve kamu hizmeti ölçütüdür.

Bu kapsamda kullanılan temel ölçütlere değinilerek bu ölçütlerden hangilerinin vakıf üniversiteleri ile iş birliği yapılan özel hastanelerde sunulan sağlık hizmetinden kaynaklı tazminat davalarında uygulanabileceği hususu irdelenecektir.

2.1.1. Kamu Gücü Ölçütü

Uyuşmazlık Mahkemesi'nin, idari yargının görev alanını belirlerken uyguladığı kıstaslardan birisi Fransız uygulamasından esinlenerek geliştirdiği “kamu gücü” yahut diğer bir ifadeyle “hakimiyet tasarrufları-temşiyet tasarrufları” ölçütüdür.²⁰ Bu ölçüte göre idarenin kamu gücünü kullanarak gerçekleştirdiği işlem ve eylemlerden kaynaklanan uyuşmazlıkların, aksi bir düzenleme olmadıkça idari yargının görevinde olduğu kabul edilmektedir.²¹

Kamu gücü, idarenin tek taraflı olarak işlem tesis etme ve bu işlemi kamu gücü kullanarak re'sen icra etme yetkisi gibi diğer kişilere nazaran üstün yetkilere sahip olarak varlığını sürdürmesi anlamına gelmektedir.²² Uyuşmazlık Mahkemesi de bu hususu kararlarında sıklıkla vurgulamaktadır: “İdari işlemler; idari makam ve mercilerin idari faaliyetleriyle ilgili alanda, idare hukuku çerçevesinde, tek taraflı irade açıklamasıyla hukuk aleminde sonuç doğuran, kesin ve yürütülmesi zorunlu nitelikteki tasarruflarıdır. Temelinde bir idari karar veya işlem olmayan, fizik alanında görülen iş, hareket, ameliye ve çalışmalar ile idarenin hareketsiz kalması ise, idari eylem olarak adlandırılmaktadır. İdari işlemler, hukuk aleminde değişiklik yapan, yenilik doğuran irade açıklamalarını yansıtmakta iken; idari eylemler, esas olarak maddi alemde değişiklik ve yenilik meydana getirmekte, sadece ilgililerin hak ve yetkilerini kullanmaları koşuluyla hukuki etki ve sonuç doğurabilmektedir.”²³

Bu ölçüte göre idari yargının görev alanı belirlenirken, idari işlem tesis edilirken veya idari eylemde bulunulurken kamu gücünün kullanılıp kullanılmadığına bakılması gerekmektedir. İdarenin kamu gücü kullanarak tesis ettiği işlemler ve eylemler idarenin hakimiyetine dayalı olarak gerçekleşmekte olup, bu kapsamdaki işlem ve eylemleri gerçek ve tüzel diğer kişilerin yapabilme kudreti bulunmamaktadır, bu nedenle idarenin kamu gücünü

²⁰ Sıddık Sami ONAR, İdare Hukukunun Umumi Esasları, CIII, İstanbul 1966, s.1869-1870.

²¹ Uyuşmazlık Mahkemesi, E.2015/237, K.2015/748, “İdare hukukunun uygulanmasından doğan uyuşmazlıklar idari yargının görev alanını oluşturmaktadır. İdare hukuku kuralları içinde, kamu hizmetinin yürütülmesi amacıyla, kamu gücü kullanılarak tesis edilen idari işlemler ile aynı amaçla gerçekleştirilen idari eylemler ve idari sözleşmelerden doğan uyuşmazlıkların görüm ve çözümü idari yargının; gerçek kişiler arasında düzenlenen sözleşmelerden doğan uyuşmazlıkların çözümü ise, adli yargının görev alanına girmektedir. Kamu hizmetinin yürütülmesi amacıyla, kamu gücüne dayanılarak gerçekleştirilen faaliyetler, idari eylem niteliği taşımakta olup; kamusal ihtiyaçları karşılamak üzere idarenin yönetimi veya yakın gözetimi altında kamu yararı amacı doğrultusunda yürütülen faaliyet olan kamu hizmetinin yürütülmesinden kaynaklanan zararların tazmini istemiyle açılan davaların idari yargı yerince görülmesi gerekli bulunmaktadır.”

²² Ramazan ÇAĞLAYAN, İdari Yargılama Hukuku, Ankara, Seçkin Yayınları, 2014, s. 65.

²³ Uyuşmazlık Mahkemesi, E.2015/237, K.2015/748.

kullanarak yaptığı tasarrufların idari yargının görev alanına girdiği kabul edilerek bunlara “Hakimiyet Tasarrufu” denilmektedir.²⁴

Temşiyet tasarrufları ise idarenin kamu gücü kullanmadan diğer kişiler gibi gerçekleştirdiği işlem ve eylemleri ifade etmektedir.²⁵ İdare burada özel kişiler gibi hareket etmekte ve işlemlerini kamu gücü kullanmaksızın eşitler arası ilişkilerde geçerli olan kurallara göre gerçekleştirmektedir. İdarenin belli bir taşınmazı kamulaştırması, kamu gücüne dayalı olarak gerçekleşmekte iken aynı taşınmazı kiralaması, icap ve kabule dayalı bir borç ilişkisi kapsamında gerçekleştirilmektedir. Kamulaştırma bir “hakimiyet tasarrufu” örneği iken kiralama “temşiyet tasarrufuna” örnek teşkil etmektedir. Tandoğan, devletin hâkimiyet icra eden üstün bir kuvvet sahibi sıfatıyla değil de diğer kişilerle eşit hakka sahip bir fert gibi tasarrufta bulunduğu hallerde, devlet adına hareket eden kamu görevlilerinin fiillerinden kaynaklanan zararların özel hukuk hükümleri ve sorumluluk esasları dâhilinde tazmin edilebileceğini belirtmektedir.²⁶

Uyuşmazlık Mahkemesi güncel kararlarında, kamu gücü ölçütünü, idari işlemler bağlamında kullanmaya devam etmekte iken idari eylemler açısından kamu hizmeti ölçütünü kullandığı görülmektedir. “2560 sayılı Kanun uyarınca kurulmuş olan su ve kanalizasyon idarelerinin kamu tüzel kişisi olduğu ve Kanunda yapmakla yükümlü olduğu belirlenen alt yapı hizmetlerinin de kamu hizmeti niteliği taşıdığı açıktır. Bir başka anlatımla, su ve kanalizasyon idareleri kamu hizmeti niteliğini taşıyan alt yapı hizmetlerini idare hukuku ilke ve kurallarına göre kamusal yetki kullanarak kurup, sürdürmekle görevli kılınmıştır. Bu bakımdan, bu idareler yürütmekle yükümlü kılındıkları bu görevler açısından Türk Ticaret Kanunu’na göre tacir sayılamayacakları gibi özel hukuka tabi bir takım iş ve işlemlerde bulunmaları da su, kanalizasyon gibi kamu hizmeti niteliği taşıyan alt yapı hizmetlerinin kuruluşunun, idare hukuku ilke ve kurallarına tabi olduğu sonucunu ortadan kaldırmamaktadır.”²⁷

2.1.2. Kamu Hizmeti Ölçütü

Kamu hizmeti ölçütü de adli ve idari yargı görev ayrımını gerçekleştirmek üzere yargı içtihatlarıyla geliştirilmiş bir ölçüt olup, Fransız Uyuşmazlık Mahkemesinin “Blanco” kararına dayanan bir geçmişi bulunmaktadır.²⁸ Blanco kararı ile kabul edilen kamu hizmeti kriterine göre kamu hizmetlerinin kuruluş ve işleyişinden kaynaklanan uyuşmazlıklar idare hukukunun alanında olup bu uyuşmazlıkların çözümü de idare mahkemelerinin görev alanına girmektedir.²⁹

Fransız idare hukukçuları Leon Duguit, Jeze ve Bornard’ın katkılarıyla geliştirilen kamu hizmeti ölçütüne göre, kamu hizmetlerinin kuruluşu ve işleyişine müteallik işlem ve

²⁴ Adil ÖZKOL, Uyuşmazlık Mahkemesi Kararları Açısından İdari Yargının Görev Alanı, Ankara, Sevinç Matbaası, 1970, s. 7.

²⁵ A. Şeref GÖZÜBÜYÜK, Yönetmelik Yargı, Ankara, Turhan Kitabevi 2013, s. 81.

²⁶ Haluk TANDOĞAN, Türk Mesuliyet Hukuku, Ankara Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara 1961, s. 135.

²⁷ Uyuşmazlık Mahkemesi, E. 2015/430, K.2015/750, 30.11.2015; “Bu durumda, davacı her ne kadar tapu iptali ve tescil istemiyle dava açmışsa da, iptali istenilen tapu kaydının dayanağı olan parselasyon işlemi, idarenin kamu gücüne dayanarak, resen ve tek yanlı tesis ettiği idari işlemlerden olduğundan, bu işlemler idare hukuku kuralları çerçevesinde incelenerek ortadan kaldırılmadıkça onlara dayanılarak yapılan tapudaki kaydın düzeltilmesi olanağı da bulunmamaktadır. Dolayısıyla, 3194 sayılı Yasa gereğince tesis edilen idari nitelikteki uygulama işlemlerinden doğduğu anlaşılan uyuşmazlığın görüm ve çözümü idari yargının görev alanına girmektedir.” Uyuşmazlık Mahkemesi, E.2022/35, K.2022/47, 31.01.2022.

²⁸ Kemal GÖZLER, İdare Hukuku C.I, Ekin Kitabevi, Bursa 2019, s.87-88.

²⁹ K. GÖZLER, 2019, s.88.

eylemler bir idari faaliyetin konusunu oluşturmaktadır ve dolayısıyla bu faaliyet ve hizmetlerin idare hukuku kurallarına göre yürütülmesi gerekmektedir.³⁰ İdare hukuku kurallarına göre yürütülen bir kamu hizmetinden kaynaklanan uyuşmazlıklar ise idari yargının görev alanına girmektedir.³¹ Uyuşmazlık Mahkemesince kamu hizmeti ölçütü, idari yargının görev alanının belirlenmesinde kullanılan bir diğer temel ölçüt olup, kamu tüzel kişiliği ile birlikte kullanılmaktadır.³²

Anayasa Mahkemesine göre geniş tanımıyla kamu hizmeti; devlet ya da diğer kamu tüzelkişileri tarafından ya da bunların denetim ve gözetimleri altında, ortak gereksinimleri karşılamak ve kamu yararını sağlamak için topluma sunulmuş bulunan sürekli ve düzenli etkinliklerdir.³³ Benzer tanıma Danıştay kararlarında da yer verilmektedir.³⁴

Duran’a göre kamu hizmeti, “Devletin ve diğer kamu tüzel kişilerinin, toplumun, halkın, umurun ya da toplulukların genel ortak ihtiyaçlarını gereği gibi karşılamak amacıyla ele alıp doğrudan doğruya ifa ettiği, ya da buyruğu ve sorumluluğu altında başkalarına yaptırdığı türlü faaliyetler”dir.³⁵

Kamu hizmeti kavramı, ekonomik ve sosyal yaşamın gelişimine bağlı olarak idarenin faaliyet alanını ve buna bağlı olarak idare hukukunun düzenleme alanını belirleyen temel bir ölçüt olarak kullanılmaya başlanmıştır.³⁶ Günday’a göre kamu hizmeti, “Siyasal organlar tarafından kamuya yararlı olarak kabul edilen, bir kamu kuruluşunun ya kendisi ya da yakın denetimi ve gözetimi altında özel kesim tarafından yürütülen faaliyetlerdir”³⁷

Akyılmaz, Sezginer ve Kaya’ya göre, “Kamu hizmeti, yasama organınca kamu hizmeti olarak nitelendirilen idare ya da onun denetim ve gözetimi altında özel kişilerce, kamu yararı amacıyla, toplumun ortak ve genel ihtiyaçlarını tatmin için yapılan faaliyete verilen isimdir”³⁸ Gözler ve Kaplan’a göre ise kamu hizmeti, “bir kamu tüzel kişisi tarafından üstlenilen ve doğrudan doğruya kendisi tarafından veya ondan alacağı yetkiyle ve onun denetimi altında bir özel hukuk kişisi tarafından yürütülen kamu yararı amacına yönelik faaliyetler”dir.³⁹

Uyuşmazlık Mahkemesine göre, kamu tüzel kişilerinin kuruluş amacı kamu yararını, faaliyet konuları ise kamu hizmetini ifade etmektedir.⁴⁰ Kamu hizmeti, idari faaliyetin konusunu oluşturmaktadır.⁴¹ Kamu hizmeti, idare tarafından yerine getirilebileceği gibi idarenin gözetim ve denetimi altında özel hukuk kişilerin de yerine getirilebilir.⁴² Bu hususta içtihat ile doktrin arasında görüş birliği olduğu anlaşılmaktadır.

³⁰ Lütfi DURAN, İdare Hukuku Ders Notları, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayını, 1982, s. 21-23.

³¹ Metin GÜNDAY, İdare Hukuku, İmaj Yayınevi, Ankara 2017, s.330.

³² Uyuşmazlık Mahkemesi, E.2012/57, K.2013/213, 05.11.2012; A. Şeref Gözübüyük/Turgut Tan, İdare Hukuku Genel Esaslar, C.I, Turhan Kitabevi, Ankara 2014, s. 25-26; Gözler, a.g.e. 2019, s. 91.

³³ Anayasa Mahkemesi, E.2008/54, K.2011/45, 10.03.2011.

³⁴ İDDK, E.2020/99, K.2020/2490, 23.11.2020; 2. Daire, E.2008/3392, K.2011/5944, 30.11.2011.

³⁵ L. DURAN, 1982, s. 307.

³⁶ M. GÜNDAY, 2017, s.330-331.

³⁷ GÜNDAY, 2017, s. 332.

³⁸ Bahtiyar AKYILMAZ, Murat SEZGİNER, Cemil KAYA, Türk İdare Hukuku, Ankara, Seçkin Yayınevi 2019, s.544.

³⁹ Kemal GÖZLER, Gürsel KAPLAN, İdare Hukuku Dersleri, Ekin Kitabevi Bursa, 2015, s.533.

⁴⁰ Uyuşmazlık Mahkemesi, E.2019/895, K.2020/311, 28.05.2020.

⁴¹ B. AKYILMAZ, M. SEZGİNER, C. KAYA, 2019, s. 548.

⁴² Uyuşmazlık Mahkemesi, E. 2021/657, K. 2021/633, 29.11.2021 “6446 sayılı Kanun’un 4. maddesi, elektrik piyasası faaliyetlerini, üretim, iletim, dağıtım, toptan veya perakende satışı, ithalat ve ihracatı ile piyasa işletimi

2.2. Ölçütlerin İş Birliği Yapılan Özel Hastanelerde Sunulan Sağlık Hizmetine Uygulanması

Uyuşmazlık Mahkemesinin idari yargının görev alanının belirlenmesine ilişkin geliştirmiş olduğu iki temel ölçütten ilki olan kamu gücü ölçütünün sağlık hizmetinden kaynaklı uyuşmazlıklara uygulanabilirliği ele alınacak olursa, 1593 Sayılı Umumi Hıfzısıhha Kanunu'nun 57, 64, 72, 87 ve 89'uncu maddelerinde düzenlenen zorunlu aşılama ve bulaşıcı hastalıklarla mücadele ile 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun'un 70'inci maddesi uyarınca ifadeye muktedir olunamayan acil hallerde rıza aranmaksızın tedavi edilme gibi istisnai durumlar haricinde, sağlık hizmeti bu hizmetten faydalanan kişinin iradesine dayalı olarak gerçekleştirildiği için, bu alanda kamu gücü ölçütüne göre görevli yargı koluna ilişkin belirleme yapılması oldukça sınırlı hallerde mümkün olacaktır.

Sağlık hizmetinden kaynaklı uyuşmazlıklarda, görevli yargı kolunun belirlenmesinde kamu hizmeti ölçütü daha uygulanabilir niteliktedir. Anayasanın 56'ncı maddesi uyarınca sağlık hizmeti Devlet tarafından veya Devletin planlama, gözetim ve denetimi altında kamu tüzelkişileri veya özel kişilerce sunulan bir kamu hizmeti niteliğindedir. Sağlık hizmetinin özel kişilerce yürütülmesi halinde idarenin sorumluluğu, hizmetin gözetim ve denetimi ile sınırlı kusura dayalı bir sorumluluk iken, kamu tüzelkişilerince sunulan sağlık hizmetinde, idarenin hizmet kusuru veya kusursuz sorumluluk esaslarına göre asli sorumluluğu söz konusu olmaktadır.

Vakıf üniversitelerince iş birliği yapılan özel hastanelerde üniversite personeli ve eğitim gören uzmanlık ve lisans öğrencileri eliyle sunulan sağlık hizmeti, gerek literatür gerekse yargı içtihatlarıyla belirlenen kamu hizmeti tanımına uyarlık göstermektedir. Özel hastane, kamu tüzel kişisi tarafından sunulan sağlık hizmetine mekân ve tıbbi donanım ile katkı sunarken, sağlık hizmeti bizzat idare ajanları tarafından veya idare ajanları ile özel hukuk tüzel kişisinin çalışanlarınca birlikte sunulmaktadır.

Vakıf üniversitesi ile özel hastane iş birliğinin olduğu durumda, sağlık hizmetinden kaynaklı bir tazminat davasını inceleyen mahkemenin her iki yargı kolu açısından da kamu düzeninden sayılan uyuşmazlığın çözümünde görevli olup olmadıkları yönünden bir değerlendirme yapması gerekmektedir. Görevli yargı yeri belirlemesi yapılırken öncelikle uyuşmazlığın konusunu teşkil eden sağlık hizmetini sunan sağlık çalışanlarının hangi statüde çalıştıklarının belirlenmesi ve ona göre değerlendirme yapılması gerekmektedir.

Bu bağlamda belirtilmesi gerekir ki; iş birliği yapılan özel hastanenin ruhsatı ve özel hukuk tüzel kişiliği devam ettiği için hastane kadrosunda görev yapan sağlık personeli eliyle sunulan sağlık hizmetinden kaynaklı bir uyuşmazlığın özel hukuk kurallarına göre adli yargıda çözümlenmesi gerekmektedir.

Uyuşmazlık Mahkemesinin bu konuya ilişkin vermiş olduğu bir kararında; vakıf üniversitesi ile iş birliği protokolü imzalanan özel hastanede kamu hizmeti niteliğinde olmayan

faaliyetleri olarak sıralamıştır. Kanun'da elektrik enerjisi "iletim" faaliyetinin münhasıran Türkiye Elektrik İletim Anonim Şirketi tarafından yürütülebileceği düzenlenmiştir. Diğer faaliyetlerde ise, kamu tüzel kişilerinin yanında, özel hukuk tüzel kişilerinin de hizmetlerin yürütülmesine katılabileceği öngörülmüştür. Elektrik piyasası faaliyetlerinin yürütülmesinde kamu-özel ayrımı yapılmaksızın, kural olarak, lisans alınması zorunluluğu getirilmiştir. Bu itibarla, elektrik piyasası faaliyetlerinin, arz güvenliğini ve kamu hizmeti gerekliliklerini sağlayacak uyum içinde yürütülmesi adına düzenleme, denetleme ve kolluk faaliyetlerinde bulunma işlevlerinin kamu gücüyle yerine getirildiği bir kamu hizmeti faaliyeti olduğu sonucuna ulaşılmaktadır."

tıbbi uygulama sonucu uğranıldığı öne sürülen maddi ve manevi zararların tazmini istemiyle açılan davanın adli yargı yerinde görülmesi gerektiği belirtilmektedir.⁴³ Fakat bu kararda sağlık hizmetini sunan sağlık personelinin hangi statüde olduklarına ilişkin bir tespit ve değerlendirmeye yer verilmemiş olup, görevli yargı yeri belirlemesi yapılırken "...iş birliği protokolünün imzacı üniversitenin eğitim ve araştırma işlevleri dışındaki sağlık uygulamalarının özel hukuk (tüketici) kuralları kapsamında değerlendirilmesi gerektiği..." gerekçesiyle davanın adli yargı yerinde çözülmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Yüksek Mahkemenin bu değerlendirmesine katılmamız mümkün değildir; uygulamalı eğitim kapsamındaki tıp ve diş hekimliği eğitiminin "eğitim ve araştırma işlevleri"nin neyi kapsayıp kapsamadığına ilişkin herhangi bir tespit ve değerlendirmeye kararda yer verilmemesi büyük bir eksiklik olarak göze çarpmaktadır. Oysa Usul ve Esaslarda bu husus açıkça düzenlenmiştir. "İşbirliği çerçevesinde görevlendirilmiş öğretim elemanları, uzmanlık dallarının gerektirdiği sağlık hizmetlerini sunar..."(Madde 10/2) düzenlemesinin yanı sıra uzmanlık öğrencilerinin de uzmanlık eğitimi mevzuatına göre eğitici olanların gözetim ve denetimi altında araştırma ve eğitim çalışmaları ile sağlık hizmeti sunumunda görev alacakları (Madde 9/8) hususu ayrıca düzenlenmiştir.

İş birliği protokolü imzalanan özel hastaneler, vakıf üniversitelerinin tıp ve diş hekimliği lisans ve uzmanlık eğitiminin ve araştırma faaliyetlerinin icra edildiği mahaller olduğu halde bu husus irdelenmeksizin, uyuşmazlık konusu sağlık hizmetinin hangi statüde çalışan sağlık personeline sunulduğu hususu göz ardı edilerek sağlık hizmetinin özel hastane tarafından sunulduğu gerekçesiyle adli yargının görevli kabul edilmesi isabetli bir yaklaşım olarak nitelenemeyecektir.

Vakıf üniversitesi ile iş birliği yapılan özel hastanede üniversite kadrosunda bulunan profesör tarafından gerçekleştirilen ameliyat nedeniyle uğranılan zararın tazmini istemiyle açılan davada çıkan görev uyuşmazlığı sonrası Uyuşmazlık Mahkemesince; "...özel hastanenin vakıf üniversitesi statüsündeki B. Üniversitesine bağlı bulunmadığı, kamu tüzel kişiliği niteliğini haiz olmadığı, özel hukuk tüzel kişisi olduğu ve adı geçen vakıf üniversitesi ile arasındaki iş birliği protokolünün özel hastanedeki sağlık hizmetini tek başına "kamu hizmeti" niteliğine dönüştürmeyeceği, yukarıda anılan mevzuat hükümleri uyarınca iş birliği protokolünün imzacı üniversitenin eğitim ve araştırma işlevleri dışındaki sağlık uygulamalarının özel hukuk (tüketici) kuralları kapsamında değerlendirilmesi gerektiği..." gerekçesiyle adli yargının görevli olduğu yönünde karar verilmiştir. Kararın azlık oyunda iki Danıştay Üyesi, yapılan ameliyatın vakıf üniversitesi kadrosunda görev yapan profesör tarafından gerçekleştirildiğini, vakıf üniversiteleri ile arasındaki iş birliği protokolünün özel hastanedeki sağlık hizmetini öğretim üyesi sıfatıyla verilmesi halinde "kamu hizmeti" niteliğine dönüştüreceği ve bu hizmetin kötü, geç veya hiç işlememesi hallerinden dolayı sağlık

⁴³ Uyuşmazlık Mahkemesi, E.2021/490, K.2021/678, 27.12.2021, "Davalı şirket bünyesinde faaliyet gösteren özel hastanenin vakıf üniversitesi statüsündeki İstanbul Medipol Üniversitesine bağlı bulunmadığı, kamu tüzel kişiliği niteliğini haiz olmadığı, özel hukuk tüzel kişisi olduğu ve adı geçen vakıf üniversitesi ile arasındaki iş birliği protokolünün özel hastanedeki sağlık hizmetini tek başına "kamu hizmeti" niteliğine dönüştürmeyeceği, yukarıda anılan mevzuat hükümleri uyarınca iş birliği protokolünün imzacı üniversitenin eğitim ve araştırma işlevleri dışındaki sağlık uygulamalarının özel hukuk (tüketici) kuralları kapsamında değerlendirilmesi gerektiği dikkate alındığında, uyuşmazlığın özel hukuk hükümlerine göre görüm ve çözümünde adli yargı yerinin görevli olduğu sonucuna varılmıştır.

hizmetinden kaynaklanan davanın hizmet kusuru kapsamında idari yargı yerinde görülmesi gerektiğini belirtmişlerdir.⁴⁴

Yüksek Mahkemenin bu karardan yaklaşık üç yıl önce vermiş olduğu diğer bir kararda ise, davalı vakıf üniversitesi ile iş birliği yapılan özel hastanede sunulan sağlık hizmetinin, kamu tüzel kişisi tarafından sunulan kamu hizmeti niteliğinde olduğu ve “Vakıf Üniversitesi Hastanesinin kamu hizmetini yürüttüğü sırada kişilere verdiği zararın tazmini istemiyle açılan bu davada, kamu hizmetinin yöntemine ve hukuka uygun olarak yürütülüp yürütülmediğinin, hizmet kusuru veya başka nedenle idarenin sorumluluğu bulunup bulunmadığının saptanması...” gerektiği belirtilerek idari yargı görevli görülmüştür.⁴⁵

Uyuşmazlık Mahkemesinin bu kararına da katılmamız mümkün değildir. Zira yapılan iş birliği protokolü kapsamında özel hastanenin ruhsat ve faaliyetleri devam etmekte olup, sadece iş birliği yapılan üniversitesinin tıp ve diş hekimliği eğitimleri yönünden uygulama merkezi olması söz konusudur. Bu itibarla vakıf üniversitesinde görevli idarenin ajanları tarafından sunulan kamu hizmeti itibariyle bir belirleme ve değerlendirme yapılması gerekirken, iş birliği protokolü yapılan özel hastanenin özel hukuk tüzel kişisi olarak mevcudiyetini koruduğu ve kendi personeli eliyle de sağlık hizmeti sunduğu hususu dikkate alınmaksızın kamu tüzel kişisi üniversite ile yapılan iş birliği sonucunda hastanenin üniversite tüzel kişiliği kapsamında değerlendirilmesi isabetli bir yaklaşım değildir.

Benzer bir olayda Yargıtay tarafından verilen bir kararda ise; vakıf üniversitesi ile iş birliği yapılan hastanede gerçekleştirilen ameliyat esnasında ameliyat mahallinde gazlı bez unutulmuş kişinin açmış olduğu tazminat davasında, sağlık hizmetini sunan personele ilişkin bir belirleme yapılarak özel hastane çalışanlarınca ve ameliyat tarihinde öğretim üyesi olarak çalışmayan doktor tarafından yapılan ameliyat nedeniyle uğranılan zararın adli yargı yerinde çözüme kavuşturulması gerektiği belirtilmiştir.⁴⁶

⁴⁴ Uyuşmazlık Mahkemesi, E. 2023/471, K.2023/625, 16.10.2023, (Azlık Oyundan alıntıdır) “Vakıf Üniversiteleri Tıp Fakülteleri ile Özel Hastanelerin İşbirliği (Afiliasyon) Usul ve Esasların 5. maddesinin 2. fıkrasına göre; iş birliği yapılan hastane, üniversite için sağlık uygulama ve araştırma merkezi kabul edileceğinin, 11. maddesinin 4. fıkrasında ise; öğretim üyelerince yürütülen sağlık hizmetlerinin karşılığı olan ve hastane idaresi ile üniversite arasında kararlaştırılan ücretlerin hastane tarafından öğretim üyelerine ödenmek üzere üniversitenin hesabına aktarılacağı dikkate alındığında; hastanede görev yapmakta olan bir profesör tarafından davacıya hizmet verildiği açıktır.”

⁴⁵ Uyuşmazlık Mahkemesi, E.2019/895, K.2020/311, 28.05.2020.

⁴⁶ Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, E.2019/3633, K.2019/8383, 17.09.2019, “Mahkemece, “Davalı ...Ş'nin "Yeni Girne Bulvarı 1825 Sok. No: 12 Karşıyaka/..." adresinde Özel ... Park ... Hastanesi olarak faaliyet gösterirken, 07/04/2011 tarih 27898 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Özel Hastaneler Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğin "Vakıf Üniversiteleri ile Özel Hastane iş birliği" başlıklı ek.8 maddesi ve Yüksek Öğretim Kurumu Başkanlığı'nın 19/04/2012 tarih 2012.8.481 sayılı Genel Kurul Kararında ilan edilen "Vakıf Yüksek Öğretim Kurumları ile Özel Hastanelerin İşbirliğine ilişkin Usul ve Esaslar" çerçevesinde 17/10/2011 tarihinde ... Üniversitesi ile afiliasyon protokolü imzalayarak ... Üniversitesinin Uygulama ve Araştırma Merkezi (Üniversite Hastanesi) haline geldiğinin anlaşılmakta...” olduğu.

“... Üniversitesi Hastanesinin kişilere verdiği zararın tazmini istemi ile açılan davada, kamu hizmetinin yöntemine ve hukuka uygun olarak yürütülüp yürütülmediği, hizmet kusuru veya başka nedenle idarenin sorumluluğu bulunup bulunmadığının saptanması gerektiği. Bu hususların saptanması idare hukuk ilkelerine göre yapılabileceğinden tam yargı davasının çözümünde idare yargı yerlerinin görevli olduğu.”

“Yine, diğer davalılar ... ve ...'ın hali hazırda, ...'ün ise davacı ...'in tedavisi sırasında ... Üniversitesi Tıp Fakültesinde öğretim üyesi olarak görev yaptığı, kamu görevlisi sıfatını taşıdıklarının anlaşıldığı Davalı doktorların özen borcuna aykırı davranışları, tıbbi hataları nedeniyle oluşan zararlardan doğan tazminat davalarının kendilerine rücu edilmek kaydıyla ve yasada gösterilen biçim ve koşullara uygun olarak idare aleyhine açılacağına ilişkin yasal düzenleme uyarınca bu davalılar yönünden davanın husumet nedeniyle reddine karar

Vakıf üniversitesi ile iş birliği protokolü imzalanan özel hastanelerde sunulan sağlık hizmeti her iki kurumun iştirakiyle sunulduğu için Sosyal Güvenlik Kurumu ile yapılan geri ödeme protokolü/anlaşması, hem özel hastane hem de ilgili vakıf üniversite rektörlüğü tarafından müşterek olarak imzalanmaktadır.⁴⁷ Bu durum da sağlık hizmetinin iş birliği kapsamındaki üniversite ve özel hastane tarafından müşterek olarak sunulduğunu, eğitim faaliyetlerinin sadece teorik olmadığını, uygulamalı eğitimin de verildiğini de ortaya koymaktadır.

Bu kapsamdaki uyuşmazlıklar için görevli yargı yeri belirlenirken Uyuşmazlık Mahkemesinin kamu tüzelkişiliği ile bağlantılı olarak kullandığı kamu hizmeti ölçütü açısından değerlendirme yapılmasında fayda bulunmaktadır. Kamu tüzel kişiliği ölçütüne göre, kamu tüzel kişilerinin kamu hukuku kuralları uyarınca sundukları hizmetlerden kaynaklı davalarda idari yargı görevli kabul edilmektedir: “İdari rejime dayalı olarak düzenlenmiş bulunan Türkiye'nin idari yapısında, kamu tüzel kişiliği idari yargının görev alanının belirlenmesinde kullanılan ölçütlerden birisidir. Kamu tüzel kişilerinin kuruluş amacı kamu yararı, faaliyet konuları ise kamu hizmetidir. Bu bağlamda, Kamu tüzel kişileri, özel hukuk tüzel kişilerine nazaran üstün ve ayrıcalıklı kamu gücüne sahiptirler ve tek taraflı işlemlerle yeni hukuki durum yaratabilirler. Bu nedenle de kamu hukukuna tâbidirler.”⁴⁸ Kamu tüzel kişiliği, kamu hizmeti

vermek gerektiği.” gerekçesiyle yukarıda yazılı şekilde davanın reddine karar verilmiştir. Davalı doktorlar ... ve ...'un; SGK kayıtlarına göre ameliyat tarihi itibarıyla Özel ... Park ... hastanesi çalışanı oldukları, davalı Dr. ...'ün ise ameliyat tarihi itibarıyla SGK kayıtlarına göre çalışmıyor olması bilgisi karşısında; bu davalılar hakkında gerekçede gösterildiği üzere davacı ...'in tedavisi sırasında ... Üniversitesi Tıp Fakültesinde öğretim üyesi olarak görev yaptığı ve kamu görevlisi sıfatını taşıdıkları da doğru değildir.

Bu bilgiler doğrultusunda gerek YÖK ve gerekse SGK kayıtlarını da nazara almak suretiyle davanın esasına girilerek dosya kapsamında ileri sürülen deliller ışığında davacının iddialarının doğruluğunu, gerekirse, bu konuda rapor düzenlemeye ehil ve donanımlı eğitmenlerin bulunduğu bir üniversiteden temin edilecek, konularında uzmanların bulunduğu, akademik kariyere sahip 3 kişilik yeni bilirkişi kurulundan, tüm dosya kapsamı değerlendirilmek suretiyle, taraf, Mahkeme ve Yargıtay denetimine elverişli nitelikte rapor alınarak sonucuna göre hüküm tesisi gerekirken, bu yön göz ardı edilerek, yanılıgılı değerlendirme ve eksik inceleme sonucu, yazılı şekilde hüküm kurulmuş olması usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirir.”

⁴⁷ <https://sgk.gov.tr/Duyuru/Detay/2022-Yili-Sosyal-Guvenlik-KurumuVakif-Universiteleri-Saglik-Hizmetleri-Satin-Alim-Sozlesmesine-Iliskin-Duyuru-2022-10-17-06-56-39>, Erişim Tarih:10.12.2024.

⁴⁸ Uyuşmazlık Mahkemesi, E.2012/57, K.2013/213, 05.11.2012, “Davalı B. Üniversitesi de mevzuat hükümleri çerçevesinde 2809 sayılı Yükseköğretim Kurumları Teşkilat Kanununun Ek 33. maddesi ile Vakıf Yükseköğretim kurumlarına ilişkin hükümlere tabi olmak üzere kamu tüzel kişiliğine sahip olarak kurulmuştur. Dosyanın incelenmesinden davacının, 11.08.2007 tarihinde davalı Üniversite hastanesinde Ampiyem teşhisi ile yapılan yanlış, yersiz ve gereksiz tedavi sonucunda idarenin hizmet kusuru nedeni ile bedensel ve ruhsal bütünlüğünde zarar meydana geldiğini öne sürerek, oluşan zararlara karşılık 20,500 TL maddi ve 100,000.00 TL manevi tazminatın olay tarihinden itibaren yasal faizi ile birlikte müteselsilen davalı idareden tahsiline karar verilmesi istemiyle dava açtığı anlaşılmıştır. Bu duruma göre, Vakıf Üniversitesi Hastanesinin kamu hizmetini yürüttüğü sırada kişilere verdiği zararın tazmini istemiyle açılan bu davada, kamu hizmetinin yöntemine ve hukuka uygun olarak yürütülüp yürütülmediğinin, hizmet kusuru veya başka nedenle idarenin sorumluluğu bulunup bulunmadığının saptanması gerekmektedir.”

ile birlikte değerlendirilerek sonucu ulaşılmaktadır.⁴⁹ Kamu tüzel kişiliği, görevli yargı yerinin belirlenmesinde tek başına referans olarak kabul görmemektedir.⁵⁰

Yargı mercilerince bu kapsamdaki uyuşmazlıklara ilişkin görevli yargı kolu belirlemesi yapılırken birkaç hususa öncelikle dikkat edilmesi gerekmektedir. Özel hastane çalışanları tarafından sunulan sağlık hizmetinden kaynaklanan bir tazminat talebi var ise bunun özel hukuk hükümlerine göre çözümlenmesi konusunda bir ihtilaf bulunmamaktadır. Bu türden davaların adli yargı mercilerince çözüme kavuşturulması gerekmektedir. Kamu tüzel kişisi olan vakıf üniversitesi kadrosunda bulunan kamu görevlileri tarafından sunulan sağlık hizmetinden kaynaklı davaların ise İdare Hukuku kuralları uyarınca idari yargı mercilerince çözümlenmesi gerekmektedir.

Esas netameli olan konu vakıf üniversite personeli ile özel hastane personelinin birlikte sunduğu sağlık hizmetinden kaynaklanan bir uyuşmazlık söz konusu olduğunda görevli yargı yerinin belirlenmesine ilişkin belirleme yapılabilmesinde ortaya çıkmaktadır. Ekip çalışmasına dayalı sağlık hizmet sunumunda, vakıf üniversite personeli ile özel hastane personeli birlikte tıbbi girişimlerde bulunabilmektedir. Bir ameliyatı gerçekleştiren doktor ekibi üniversite personeli olmakla birlikte bu ekibin içinde yer alan hemşire, tekniker ve teknisyenlerin özel hastane kadrosunda yer alması muhtemeldir. Ameliyat sonrası hastanın tedavi gördüğü yataklı serviste de her iki kurum personeli birlikte görev yapmaktadır.

Sağlık hizmeti bütünsellik arz eden bir yapıya sahiptir ve ekip çalışmasına dayalı olarak yürütülmektedir. Sağlık hizmetinden kaynaklı tazminat davalarında, gerek kişisel kusur gerekse hizmet kusuruna ilişkin belirleme ancak yargılama aşamasında başvuru bilirkişilerce tespit edilmektedir. Dava dilekçesi veya savunma ile sorumlu kişilerin veya sorumluluğun nedenlerinin belirlenebilmesi oldukça güçtür ve çoğu zamanda imkânsızdır.

Hizmet kusurunun bireysel nitelikte olmadığı, hizmetin genel işleyişine ilişkin olduğu dikkate alındığında, iş birliği yapılan özel hastanelerde sunulan sağlık hizmetinden kaynaklı davalarda, hizmetin tamamının özel hastane tarafından kendi personeli eliyle sunulduğu haller hariç olmak üzere, vakıf üniversite personelinin müstakil ve özel hastane çalışanları ile müşterek olarak sundukları sağlık hizmetinden kaynaklı davaların idari yargı yerinde çözüme kavuşturulması, gerek mahkemeye erişim hakkı gerekse usul ekonomisi yönünden daha elverişli bir yol olacaktır. Aksi durumda, zarar gören tarafından, aynı konu için hem adli hem de idari yargı merciinde dava açılması zarureti ortaya çıkacaktır. Uyuşmazlık sonucunda

⁴⁹ Uyuşmazlık Mahkemesi, E.2018/423, K. 2018/415, 25.06.2018. “Bu haliyle; kamu tüzel kişisi olarak kanunla kuruldukları ve kamu hizmeti sundukları tartışmasız olan vakıf üniversitelerinin, Devlet üniversitelerinden farklı tutulması hukuken olanaksızdır. Bu bağlamda, davalı Vakıf Üniversitesinin kamu hizmeti verdiği alanda, öğretim görevlisine 3. şahıs tarafından verilen zararda; idarenin güvenlik zafiyeti olup olmadığı gibi olaya katkısı olup olmadığı; başka bir deyişle kampüs alanında güvenlik hizmetinin sağlanmasında idarenin hizmet kusuru olup olmadığının saptanması gerektiği; bu hususların saptanması ise, idare hukuku ilkelerine göre yapılabileceğinden; güvenlik zafiyeti nedeniyle zarar görüldüğünden bahisle açılan maddi ve manevi tazminat davasının görüm ve çözümünde idari yargı yerlerinin görevli olduğu sonucuna ulaşılmıştır”

⁵⁰ Uyuşmazlık Mahkemesi, E.2018/291, K.2018/384, 25.6.2018, “Üniversitelerde uygulanmakta olan Yaz Okulu Sistemi bir anlamda 3. Dönem Uygulaması gibi ele alınabilir. Yaz okulu zayıf olan dersleri yeniden almak, üstten ders almak veya not ortalamasını yükseltmek için kullanılan, isteğe bağlı, hızlandırılmış bir dönem olarak görülebilir. İsteğe bağlı olduğundan ve başarılı olması durumunda öğrencinin çok daha yüksek olan eğitim ücretini ödemeyecek olması nedeniyle eğitim sözleşmesinin devamı niteliğini haizdir. Davalı vakıf üniversitesinin kamu tüzel kişiliği tartışmasız olmakla birlikte, idarece kamu gücü kullanılarak, resen ve tek yanlı biçimde tesis edilen uygulamadan söz etme imkânı bulunmamaktadır.”

ödenmesi gereken bir tazminat ortaya çıktığı zaman ise hizmeti sunan taraflar iç ilişki kapsamında birbirlerine rücu edebilecektir.

Bu konuya ilişkin olarak Yargıtay tarafından görevli yargı koluna ilişkin belirleme yapılırken izlenen metot, isabetli olmakla birlikte müşterek sunulan hallerde nasıl bir yol izlenmesi gerektiğine ilişkin belirleme yapılmaması bir eksiklik olarak değerlendirilebilir. Uyuşmazlık Mahkemesinin konuyu ele alış şekli karardan karara değişkenlik göstermektedir. Bir kararında iş birliği protokolünün özel hastaneyi kamu tüzel kişisine ve sunulan hizmeti kamu hizmetine dönüştürdüğü ifade edilirken diğer bir kararında bunun tam tersi yönünde değerlendirme yapıldığı görülmektedir. Kanaatimizce bu konuda Yargıtay ve Danıştay Başsavcılıklarından görüş alınarak kapsamlı bir değerlendirme yapılması ve ilkesel kararlar alınması gerekmektedir.

SONUÇ

Kamu hizmeti bizzat idare tarafından yürütülebileceği gibi kamu hizmetinin sahibi ve sorumlusu sıfatıyla özel hukuk kişilerine de yürütülebilir. Kamu hizmetlerinin yürütülme usullerinde zaman içinde değişim yaşanabilmektedir. Kanun koyucu tarafından kamu hizmetleri, imtiyaz, ruhsat, iltizam, emanet ve müşterek emanet gibi geleneksel yöntemlerle veya lisans, yetki sözleşmesi, kamu özel ortaklığı gibi yeni sayılabilecek yöntemlerle özel hukuk kişilerine gördürülebilmektedir.

Kamu hizmeti kapsamındaki sağlık ve eğitim hizmetinin iç içe geçtiği tıp ve dış hekimliği lisans ve uzmanlık eğitimlerinin verildiği kamu tüzel kişileri olan vakıf üniversitelerinden sağlık uygulama merkezi bulunmayanlara yönelik 3359 sayılı Kanun'un Ek 15'inci maddesinde yapılan düzenleme ile 2547 sayılı Kanun'da öngörülen şartları taşıyan özel hastaneler ile iş birliği yapılmasının önü açılarak, vakıf üniversitelerinin sağlık uygulama merkezi edinme süreci zamana yayılmış aynı zamanda özel hastanelerin III. basamak sağlık kuruluşu olarak avantajlı geri ödeme koşullarından faydalanabilmeleri sağlanmıştır.

Yapılan düzenleme ile aynı mekanda eş zamanlı olarak vakıf üniversitesi tarafından kamusal sağlık hizmeti, özel hastane tarafından ise özel sağlık hizmeti sunulmaktadır. İşbirliği ile özel hastane, üniversitenin sağlık hizmet sunumu ile eğitim ve araştırma faaliyetleri açısından III. basamak resmi sağlık kurumu niteliğini kazanırken, özel hastanenin ruhsatı kapsamındaki faaliyetleri kendi mevzuatına tâbi olarak devam etmektedir. İşbirliği kapsamındaki özel hastane, organik anlamda değil fonksiyonel anlamda resmi sağlık kurumu olarak kabul edilmektedir.

Burada sunulan sağlık hizmetinden kaynaklı tazminat davalarında görevli yargı kolu belirlenirken bu fonksiyonel ayrıma göre hareket edilmesi icap etmektedir. Ortada klasik anlamda bir kamu idaresinden söz etmemiz mümkün değildir. Yargı kolu belirlemesi yapılırken, hizmetin üniversitenin öğretim elemanları ve hastanede görevlendirdiği uzmanlık öğrencileri tarafından mı yoksa özel hastanenin kendi bünyesinde istihdam ettiği sağlık çalışanları tarafından mı sunulduğunun öncelikli olarak belirlenmesi gerekmektedir.

Bu belirleme yapıldıktan sonra, hizmet sunumu özel hastane çalışanları tarafından gerçekleştirilmiş ise uyuşmazlığın tabii olarak adli yargıda çözüme kavuşturulması gerekmektedir. Hizmetin üniversite görevlilerince gerçekleştirilmesi halinde ise kamu tüzel kişisi tarafından sunulan sağlık hizmetinden kaynaklı uyuşmazlığın idare hukuku kurallarına göre idari yargıda çözümlenmesi gerekir.

Doğası gereği ekip çalışmasına dayanan bir hizmet olan sağlık hizmetinin, iş birliği kapsamındaki her iki tarafın görevlileri ve çalışanları tarafından gerçekleştirilmesi halinde ise, usul ekonomisi ve mahkemeye erişim hakkı da dikkate alınarak iç ilişkiden kaynaklı rücu hakkı gözetilerek, uyuşmazlığın idari yargı yerlerinde çözüme kavuşturulması daha uygun bir yol olacaktır. Aksi bir durumda zarara uğradığını iddia eden kişinin her iki yargı kolunda da dava açması gerekecektir ki; böyle bir durum kişinin mahkemeye erişimini oldukça zorlaştırıcı nitelikte olacaktır.

Bu kapsamda iş birliği yapılan özel hastanelerde sunulan sağlık hizmetinden kaynaklanan davalara ilişkin Uyuşmazlık Mahkemesince detaylı incelemeler yapılarak, Yargıtay ve Danıştay Başsavcılıklarının da görüşüne başvurulmak suretiyle ilkesel nitelikli kararlar alınarak uygulamaya yön verilmesi bir ihtiyaç olarak karşımıza çıkmaktadır. Yüksek Mahkemenin bu kapsamda alacağı kararlar, adli ve idari yargı mercileri ile diğer paydaşlara yol gösterici nitelikte olacaktır.

KAYNAKÇA

AKYILMAZ Bahtiyar, SEZGİNER Murat, KAYA Cemil, Türk İdare Hukuku, Ankara, Seçkin Yayınevi 2019.

AYDIN Sebahattin, Afiliasyon (iş birliği) Konusunda Düşünceler: Bir Model Denemesi, https://www.medipol.edu.tr/sites/default/files/document/SD_Dergi_Sayi18.

ÇAĞLAYAN Ramazan, İdari Yargılama Hukuku, Ankara, Seçkin Yayınları, 2014.

DURAN Lütfi, İdare Hukuku Ders Notları, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayını, 1982.

GÖZLER Kemal, KAPLAN Gürsel, İdare Hukuku Dersleri, Ekin Kitabevi Bursa, 2015.

GÖZLER Kemal, İdare Hukuku C.I, Ekin Kitabevi, Bursa 2019.

GÖZÜBÜYÜK A. Şeref, Yönetmelik Yargı, Ankara, Turhan Kitabevi 2013.

GÖZÜBÜYÜK A. Şeref ve TAN Turgut, İdare Hukuku Genel Esaslar, C.I, Turhan Kitabevi, Ankara 2014.

GÜNDAY Metin, İdare Hukuku, İmaj Yayınevi, Ankara 2017.

ONAR Sıddık Sami, İdare Hukukunun Umumi Esasları, CIII, Akgün Kitabevi İstanbul 1966.

ÖZDEMİR Halit Eyüp ve SEÇKİN Sinan, Vakıf Üniversiteleri ile Özel Hastaneler Arasında İşbirliğinin Hukuki Rejimi, İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 7 (1), Bahar 2020.

ÖZKOL Adil, Uyuşmazlık Mahkemesi Kararları Açısından İdari Yargının Görev Alanı, Ankara, Sevinç Matbaası, 1970.

SAYGILI Meltem ve ÖZER Özlem, “Sağlık Çalışanlarında Ekip Çalışması Tutumlarının İncelenmesi” Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi, Yıl: 2020, Cilt: 11, Sayı: 27.

TANDOĞAN Haluk, Türk Mesuliyet Hukuku, Ankara Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara 1961.

YÜRÜMEZ Yusuf, YÜCEL Murat, ERCAN Bilge, “Türkiyede’ki Afiliasyon Modelleri”, Journal of Human Rhythm 2018, Sayı 4.

www.uyusmazlik.gov.tr

www.yargitay.gov.tr

www.mevzuat.gov.tr